

Illustration: Margareta Nilsson

Vad innebär ASC-certifieringen av tropiska jätteräkor?

Antiscampgruppen inom Stockholms Naturskyddsförening har under ett tiotal år arbetat med frågor kring jätteräkor. Antiscampgruppen har i sin tur ingått i ett internationellt nätverk av enskilda organisationer, som följt den av WWF USA initierade så kallade ”dialogen” med att ta fram kriterier för ASC-certifiering av jätteräkor.

Vid flera tillfällen under dessa år har nätverket framfört saklig och detaljerad kritik mot de alltmer urvattnade kriterierna och mot den bristande hänsyn som tas till miljöeffekter och hur människors försörjningsmöjligheter påverkas av räkodlingarna. Vidare har kritik framförts att varken människor som drabbas av räkodlingarna eller de organisationer som företräder dem har ingått i ”dialogen”.

Hundratals miljöorganisationer, särskilt i Asien och Latinamerika har också vid upprepade tillfällen protesterat mot att WWF vill certifiera en produkt som ger så allvarliga konsekvenser för människor och miljö oberoende om den är certifierad eller ej.

Omvandlingen av mangrove och kustområden för att anlägga dammar för räkodling för exportindustrin orsakar allvarlig miljöförstöring, stranderosion samt utarmning av biologisk mångfald och naturliga fiskbestånd. Omvandlingen ökar sårbarheten för orkaner och tsunamis, stora mängder koldioxid och andra växthusgaser frigörs och bidrar till klimatförändringar.

Foto: Mike Lusmore CC BY-NC-ND 2.0

Kustbefolkningen i de tropiska odlingsländerna drabbas hårt genom att de förlorar försörjningsmöjligheter, livsmedelstrygghet och skydd mot stormar. Protester möts ofta med brott mot mänskliga rättigheter. Millennium Ecosystem Assessment har dragit slutsatsen att räkodlingar i mangroveområden innebär alltid en stor ekonomisk förlust för samhället.

Aquaculture Stewardship Council (ASC) bildades 2010 och färdigställde de kriterier som dialogen utarbetat för miljömärkning av räkodling i mars 2014 (ASC shrimp standard). Under hösten 2014 har de första odlingarna blivit certifierade.

En arbetsgrupp inom det internationella nätverket av enskilda organisationer, har genomfört en djupgående analys av ASC-kriterierna och certifieringen. I ASC:s kriteriedokument finns sju huvudprinciper som talar om vad man ska uppnå med certifieringen. Nätverket har jämfört lydelsen i varje princip med det som beskrivs i certifieringskriterierna. Man har dessutom granskat vilka krav som ställs av ASC vid en revision och slutligen vad revisionen konkret granskar i odlingar som certifieras.

En omfattande rapport har skrivits av Amit Thavaraj från Indien och Asia Solidarity against Industrial Aquaculture som besöker Sverige i april 2015.

Rapporten finns tillgänglig här: <http://korta.nu/asc-review>

Nedan följer en kort sammanfattning av några resultat av denna analys:

Princip 1: Alla nationella och lokala lagar ska följas

Granskningen har visat att ASC-kriterierna inte kräver överensstämmelse med gällande nationella och lokala lagar, ej heller internationella fördrag som till exempel Ramsarkonventionen. Trots att man under åtta år arbetat med att utveckla kriterierna har man inte kunnat bestämma vilka nationella och lokala lagar som i det här avseendet borde vara tillämpliga.

Revisionen skall bara kontrollera att räkodlingen har ett tillstånd, ospecificerat vad, för att räkodlingen skall kunna certifieras enligt denna princip.

Princip 2: Odlingarna ska placeras på miljömässigt lämpliga platser och samtidigt bevara den biologiska mångfalden och viktiga naturliga ekosystem

ASC:s kriterier tillåter odlingar inom tidvattenzonen och i naturliga våtmarker där det funnits mangrove. Dessa miljöer kan aldrig betraktas som miljömässigt acceptabla platser. Kriterierna ger inte heller tillräckligt skydd mot ytterligare förluster av mangrovemiljö, och kraven som ställs vad gäller återplantering av mangrove är intetsägande.

En miljökonsekvensanalys av räkodlingen ska genomföras innan certifieringen. Dess kvalitet och hur den är genomförd behöver inte kontrolleras av revisionen, trots att andra kriterier är avhängiga av vad som står där. Miljökonsekvensanalysen är hemlig och biläggs inte revisionsprotokollet, vilket omöjliggör oberoende granskningar.

Princip 3: Odlingarna ska utvecklas och förvaltas med hänsyn till omgivande samhällen

Det är räkodlaren själv som skall låta utföra den sociala studien och analysen. Det tas ingen hänsyn till människor som tvingas flytta för att den lokala ekonomin slagits i spillror p.g.a. räkodlingarna, en mycket vanlig konsekvens. En räkodling certifieras av ASC trots att det pågår allvarliga konflikter mellan räkodlaren och lokalbefolkningen.

Illustration: Margareta Nilsson

Revisionen behöver bara ta del av räkodlarens sammanfattning av den sociala studien och har inga krav att kontrollera om den är tillförlitlig. Vid revision sker ingen granskning av vilken social påverkan räkodlingen har på lokalsamhället utöver denna studie. Det går därför inte att veta om odlingarna utvecklas och förvaltas med hänsyn till omgivande samhälle som påstås. Den sociala studien är hemlig och biläggs inte revisionsprotokollet, vilket omöjliggör oberoende granskning av den.

Princip 4: Odlingarna ska drivas under ansvarsfulla arbetsförhållanden

Kriterierna innebär att endast anställd personal garanteras ”minimilön och förmåner” när det är ”tillämpligt”. Men det är få som är fast anställda på en odling och ordet ”fast anställd” är heller inte specificerat. Det innebär att kriterierna inte gäller för den stora majoriteten av arbetarna inom räkindustrin; de som fångar ynglen, de som arbetar i kläckerierna, de som skördar räkorna, de som bearbetar räkorna i fabriker, paketerare, transportörer etc. Inom dessa yrkeskategorier ingår idag ofta utsatta grupper, t.ex. barn, vilket inte hanteras inom kriterierna.

Revisionen skall kontrollera att fast anställda har den minimilön som räkodlaren finner lämplig.

Princip 5. Räkornas hälsa och välmående ska hanteras på ett ansvarsfullt sätt

Detta kriterium behandlar räkornas hälsa och inte livsmedelssäkerheten. Det kräver inte att man genomför några tester eller undersökningar av förekomst av bekämpningsmedel eller antibiotika. Därutöver ingår det inte i revisionen att granska användningen av bekämpningsmedel eller antibiotika i kläckerier, där det används rikligt.

Princip 6: Avelsbeståndets ursprung, valet av bestånd samt effekter av hantering av bestånd ska iakttas vid odlingen

Icke inhemska arter får användas. Användning av vildfångade Black Tiger räkyngel är tillåtet trots att denna del i räkindustrin kan medföra social misär. I huvudsak är det kvinnor och barn som fångar dessa under socialt och miljömässigt oacceptabla förhållanden. Detta tas inte upp i kriterierna trots att industrin är fullt medveten om dessa problem.

Princip 7: Resurser ska användas på ett miljömässigt effektivt och ansvarsfullt sätt

Kriterierna tillåter användning av foderfisk utan krav på hållbart fiske. Genetiskt modifierade ingredienser är också tillåtna i fodret. Foder som innehåller soja odlad på mark där det tidigare vuxit regnskog kan också användas i ASC-certifierade odlingar.

Revisionen börjar och slutar vid grindarna till räkodlingen. Miljöeffekterna utanför det inhägnade odlingsområdet hanteras inte. Detta innebär att orenat avloppsvatten kan släppas ut från de certifierade odlingarna.

Ett stort internationell nätverk bestående av hundratals enskilda organisationer, många från Asien och Latinamerika, ifrågasätter starkt hur dessa kriterier kan betraktas som värdiga kriterier för miljömärkning. Nätverket menar att tropiska varmvattenodlade räkor inte är möjliga att odla på ett hållbart sätt i sådana kvantiteter att de kan tillgodose den internationella marknaden. För att inte konsumtionen av tropiska räkor ska öka ytterligare är det av stor betydelse att uppmana konsumenter att undvika dom, både certifierade och icke certifierade. ASC-certifieringen av odlade tropiska varmvattenräkor hotar också trovärdigheten av annan certifiering liksom av de organisationer som står bakom certifieringen.

*Antiscampigruppen inom Stockholms Naturskyddsförening
och inom Naturskyddsföreningens havsnätverk*

Kontaktinformation: stockholm.naturskyddsforeningen.se/anti-scampigruppen/

i samarbete med:

Asia Solidarity against Industrial Aquaculture, <http://www.asiasolidarity.org>

KIARA (People's Coalition for Justice in Fisheries), www.kiara.or.id

Mangrove Action Project, www.mangroveactionproject.org

Nijera Kori, www.nijerakori.org

Indonesia for Global Justice (IGJ)

Traditional Fisherfolks Union of Indonesia (KNTI)

Green Concern for Development (GREENCODE)

Africa Mangrove Network (AMN)

Red Manglar Internacional

Instituto BiomaBrasil/Universidade de São Paulo

Consumers' Association of Penang, Malaysia

Sahabat Alam (Friends of the Earth) Malaysia

NAVIMA NGO - Viva Mangrove Nature

Global Alliance Against Industrial Aquaculture

Third World Network

Centre for Environmental Justice

Friends of the Earth, Sri Lanka